

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL

Nro 39.

Költ Bétsben, Pünkösöd Havának (Májusnak)
 16-dik napján 1797-dik Elztendőben,

Hadi és Békességes Környülállások.

A' Rajnánál történt ideí viadalokbann,
 mennyinn estek el, sebesedtek meg, és
 fogattattak el a' Felső- 's Alsó-Rajnai Se-
 regeinkből? nem lehet még egész bizo-
 nyossággal meg-határozni. Annyit ír felő-
 lők általjábann a' Bétsi Udvari Újságnak
 13-dik Májusi Darabja, hogy reá megy
 Azoknak száma egynéhány ezerre. A' Fel-
 ső-Rajnai Seregünkől el esttek közzül meg

Q q

nevezi: Pongrátz Alhadnagyot a' Tsásfár gyalog Reg. éből; Zalesky és Heid Kapitányokat a' Kaunitzéből; Schwarzer Kapitányt az Arausiói Hertzegéből (mely ennek elötte a' d' Altoné volt) és Galatin Zászlótartót a' *Károly* Fő-Hertzegéből. — Az Alsó-Rajnai Seregnél nem estek el többben két Tiszteknél, úgymint: Konias Főhadn. az Uhlánusok' Korpusából, és Frenzl Fő-Hadnagy a' Saxe Hufzárjai között. — A' Felső-Rajnai Seregnél 48 Tisztek estek sebbe, és 34-en fogságba. Amazok között vagyon Gen. M. Immens: ezek között pedig, Gen. M. Oreilly; Benyovszky Reg. béli Zászlótartó Simoni 's a' t. — Az Alsó-Rajnai Seregnél 14 Tisztjeink kaptak sebet, kik között meg-neveztetnek: Barkó Magyar Lovas Reg. ebéli Kapitány Kürthy; Főhadnagy B. Bánffy; 's Batsó és Posgay Hadnagyok. Vécsey Hufzár Főhadnagy Illésy; Blankenstein Hufzár Főhadnagy Pittner (*valyon nem Pintér e'?*); a' 6-dik Slavóniai Határörző Batalionból Főhadnagy Rankovich. Foglyokká lettek 34-en, kiknek száma között valók: Barkó Hufzár Reg. ebéli Barcsay és Goldegg Kapitányok.

Cárniolia Fővárosából Laybachból Máj. 5-dikénn: — „A' Békesség' munkálódásáról esméretes Ts. K. Generálmajor *Meerfeld*, ide érkezett tegnap délután, *Görz* felől, 's a' Ts. K. palotába szállott, a' ho-

vá Frantzia Ofztály-Generális Bernadotté, az egész Stabjával egygyütt látogatására ment. — *Massena* Fr. Generális' Ofztályjának utolsó Szakaszfa ma ért ide. Kientzedik Májusig alkalmasint el takarodik erről a' részről az egész Frantzia Sereg. — Tegnap estve, tizedfél óra tájban a' *Triesti* Külső - Város előtt nem meszfe a' Vámháztól; sebes tűz támadt, melynek azonban tsak két paraszt-házatskák lettek prédaivá, mert a' fenn említett Fr. Ofztály Generális *Bernadotte* személy szerént jelen lévén, igen jó rendelkezéseket tett, melyeket, fogamatossan követtek a' Fr. Vádász-Katonák. — Közönségessen ki-hirdetett itten, hogy Alsó-Cárnioliából és Horvát-Országból mindenféle eleséget szabadon lehet ide szállítani. — Más Hirdetmény is tétetett közönségessé, melynek értelme ez: „A' Frantzia Vezérek és minden egyéb Generalisok akarják, hogy az ő Katonáik, ezen Tartományon által való vizsfa-meneteljek' alkalmatosságával, szoross fenyítékhez tartsák magokat. Nyomban és keményen meg-büntetnek minden rendeletlenségeket. A' mely Lakos tehát meg-bántatottnak találja magát a' Fr. Katonáktól, tegyen jelentést a' Fr. Kormányozó Tifztnél, és legyen bizonyos felőle, hogy elégtételt fog nyerni. Főképpen, hogy a' lovaknak 's ökröknek el sze-

dése eránt való közönséges panasznak
 erányossann eleit lehessen venni: oly egy-
 gyesség lett a' Gen. lis Urakkal, hogy min-
 den Ofztálynak egy egy hely rendeltetik
 ki, a' hol, az azon Ofztálynál találtató
 minden lovak meg-visgáltatnak, mely meg-
 vizsgáláson, Tartománybéli Kommiszfzariu-
 sok lesznek jelen; a' lovaiktól meg-fosztá-
 tott Gazdák, dobszó, és szokott ki-kiál-
 tás által oda gyűjtetnek, 's ha úgy le ír-
 ja kiki milyen vólt az ő el veszett lova?
 hogy ezenn előadásnál fogva, világossann
 reá lehet arra esmérni: mindjárt viszfza-
 adodik az ő nékie.

A' Velentzei Elöljárók, mennyire meg-
 bántattattaknak tartották magokat a' Fran-
 tziaktól? következésképpen minémű ellen-
 séges indulattal viseltettek légyen Azok-
 hoz, főképp' azolta, miólta a' Bergamói-
 ak és Bresciaiak ki-vették magokat az
 ő igazgatássok alól? nyilván meg-tetfzik
 abból a' Hirdetményből, melyet a' Velen-
 tzei Respublika' nem-tengeri Birtokainak
 Kórmányozója *Battaglia* tett közönséges-
 sé Mártz. 22-dikén. — De a' Fr. Igazga-
 tók' részéről is a' Velentzei Főkre nézve,
 hasonlót mutat *Bonaparténak* egy Levele,
 melyet Ő 9-dik Ápr. ben botsátott *Juden-
 burgból* a' Velentzei Igazgató Hertzeghez
 (Dógéhez), következő értelmű sorok-
 bann:

„A' Felséges Velentzei Respublikának minden Birtokai, melyek a' szárazon fekszenek, fegyverben vagynak. Mindenfelől ily unfzolás' szava hallatik: *Halál a' Frantziáknak!* Az Olasz-Országi Seregből, sok száz Katonák is lettek már annak áldozatjaivá. Hijába tetteteli Igazgató-Hertzezséged, mintha nem hagyná helybe azokat az öfzsze-tsoportozásait a' Népnek, melyeknek maga vólt Indítója. Gondolja Hertzezséged, hogy a' midőn én Német-Ország' szívében vagyok, nem telik ki tőlem, hogy meg-betsültessem azt a' Népet, mely első a' Világonn? Gondolja, hogy az Olasz-Országi Korpusok el fzenvedhessék azon öldökléseket, melyeket Hertzezséged támaszt? A' mi Fegyveres-pajtásink' vére meg fog boszszúztatni, és nintsen egy Fr. Batalion is, a' mely, ily nemes szolgálattételre, kettős bátorságot, és hármias erőt ne érezzen magábann. A' Velentzei Tanáts, a' leg-gonoszabb hitetlenséggel köfzönte meg azt a' nemes szívűséget, melyel mindenkor viseltettünk Mi hozzája. Ezen Írással a' Flügel-Adjutánsomat, küldöm Hgségedhez: *Had vagy Békesség!* Ha egyszeriben minden eszközt elő nem vesz Hgséged, a' Nép tsoportjainak széljel-öfzlatására; ha tüstént el nem fogatja 's hozzám nem küldi az öldökléseknek szerző-okait; meg van a' had.

A' Török nints most Velentze' széleinn; semmi ellenségtől nem lehet azokat féltetni. Papokat árestáltatott meg Hgséged oly tzállal, hogy az én Seregem ellen lett öfzsze-tsoportozásnak igazságos vóltát meg bizonyítsa. Az öfzsze-tsoportozott Népnek el-öfzlatására nem kell több 24 óránál: nem a' 8-dik *Károly*' idejében élünk többé már. Ha Hgséged, a' Fr. Kormány-szék által erántta nyilatkoztatott jó indúlattal nem gondolván hadra kényszerít engemet: ne vélje mindazáltal, hogy az általa fel-fegyverkeztetett Haramiák' példája szerént, a' Fr. Katonák el fognák pufztítani a' szárazon lakó ártatlan és szerentsétlen Velentzei Nép' mezeit: óltalmazom én inkább ezen Népet, és áldja ez majd egykor azokat a' vétkeket, a' melyek kényszerítették a' Fr. Katonaságot, hogy venne ki őtet a' Hgségtek' szabad tetszésű Uralkodása alól.

Tegnapelőtt estve, *Bonaparté*hez indúlt Bétsből a' Nápolyi Követ Márki *Galló*.

Elegyes Tudósítások.

Márki *Lucchesini* helyébe a' Bétsi Udvarhoz Pruszfuszus Követté nevezttett Gróf *Keller*, a' ki ennekelötte, Hágabann viselt vólt Pruszfuszus Követséget.

Az öt Frantzia Directorok közzül, melyik lép ki, sors szerént, a' maga nagy te

kintetű Kormányozói hivataljából, magános életre? 8-dik Május választja meg. 8 nappal azután, választ a' Törvényhozó-Tanáts, más Directort.

A' *Robespierre*' idejébéli Közjóra ügyelő Frantzia Nemzet-gyűlési Deputációnak egy nevezetes Tagja vala *Barrére*, a' ki nagy részt vett a' *Robespierre*' gonofságibann: 's azért is számkivettetett a' múltt esztendőbenn, 's arra is büntetett, hogy semmi közönséges tisztséget ne viselhessen a' Békességig. Kívánván *Barrére* a' mostani Igazgatók előtt kedvessé tenni magát, egy Munkát adott ki ily titulus alatt: *De la pensée du Gouvernement*. (A' Kormányfűk' gondolatjáról). Azt írják Párisból erről a' Munkáról, hogy nállánál hathatóssabb nem jött ki a' mostani Konstitútzió' ditséretére. De a' *Quotidienne*' Írója nem szenvedheti *Barrért* még ezen Munkája után is: mint megteszik a' felőle mostanság nyilatkoztatott ítéletéből. T. i. a' Felső-Pirenéusi hegyekről neveztetett Osztályjábann a' Respublikának, Nemzet-gyűlési Taggá választatott *Barrére* leg-több voksok által. Azt írja a' *Quotidienne* ezen választásról, hogy az igaz; de még igazabb dolog — úgy mond — hogy Ő, i. i. *Barrére*, nem fog felvétetni a' Törvényhozó-gyűlésbe. Az igazgatásbéli böltsesség' és az emberiség' Törvénynei, el tiltják Őtet a' Nemzeti-Ta-

nátstól. Egy Ember, a' ki öldöklője volt az Atyáknak, lehetne e' Képviselője a' Fiaknak?

Valamint Bétsből a' Práterbe: úgy járnak Parisból ki mulatságra a' *Bois de Boulogne* nevű erdőbe. Ezenn *Bois de Boulogne*i mulatságokról szölván a' *Quotidienne*, emberi-nem' gyalázatjainak nevezi azokat. Hogy egy néhai Inas, gögösen hánnya veti most magát az előbbeni Ura' hintájábann, ez — *úgymond* — természetli dolog: de hogy a' néhai Úr, szerentséjének tartja tsak azt is, hogy most a' maga előbbeni Inassának helyénn lehet: már ez meg-haladja a' meg-alatsonodásnak eddig esméretes határait. — A' szekér-út' meljékeinn — *így folytatja tovább a' Quotidienne a' maga előadását* — meg lehet látni három ezer tzifra fejer-személjeket: de nehéz vólna találni, két egyforma öltözetűt és frizurájút. Hajdann a' *Módit*, kellemetes tetfszés igazgatta: most ellenbenn úgy látszik, hogy nints annak egyéb Vezére, mint szintén a' szerelemnek, a' vak bolondságnál. Hogy egyik Aszfszony, ne úgy nézzen ki, mint a' másik: azt tse-lekfszi, hogy nem hasonlít többé, külső tekintetere nézve, Aszfszonyhoz is. A' költött Sírenek, és Chímérák, se' nem rendkívülvalóbbak, se' nem nevetségesebbek.

Konstántzinápolyból Mártz. 28-dikán:
„A' Frantzia Respublikához Török Kö-

vetnek rendeltetett *Ali-Effendi*, már meg fogadta a' hajót, mely ötet a' hozzája tartozandó tsak mintegy 30 Személyekkel együtt *Márshília'* Kikötőhelyébe szállítsa. *Ali-Effendi* okos egy Ember. — Ezekben a' napokban el fog Anglia felé is indulni egy neutrális hajónn az oda rendeltetett Török Követ. Az Ez előtt öt esztendőig volt Angliai Török Követ pedig, viszsa fog Londonból ide jöni. — Úgy halatik, hogy a' *Bétsi*; *Pétersburgi*; és *Berlini* Udvarokhoz rendelt Követek is parantsolatot vettek, hogy úthoz készítsék magokat. — A' Frantzia Koronához jussát tartó Hertzegnek volt itt egy *Chalgrin* nevű Bízta, a' kit meg nem esmért ugyan közönségessen a' Porta soha is, 18 dik *Lajos'* Ministerjének: mindazáltal ki sem adott rajta; hanem a' Fr. Respublika' mostani Követe *Aubert-Dubayet* mihelyt ide érkezett, mindjárt ki kelt a' Török Ministériomnál, *Chalgrin* ellen, 's nem is nyugodt addig, míg Ezt igen nagy szükségre nem juttatta, kinek sorsát meg-szánvann az Orosz Tsászár, 600 rubelt rendelt neki, a' közönséges hír szerént, esztendei penzióul. — Ama' nevezetes Ázsiai Kereskedő Városa Török-Országának *Smirna*, 73 óránnyi meszszeségre esik innét Dél és Napnyúgot között. Ez a' gazdag és nagy Város, sok károkat vallott már több íz-

ben a' gyűladások miatt. Vallott közelébb ezen Hónapnak 15-dik és 16-dik napjainn is, úgymint, a' melyeken hamuvá leve a' leg-szebb része, a' hol t. i. az Európaiak laktak. Személyek is égtek el 500-an. A' dühös Jantsárok támasztották a' tüzet, kik, öldöstek is le valami 2 ezerig való Keresztyéneket: 's még többen is lettek volna ezek között áldozatjaikká, az ő dühös-ségjeknek, ha a' Kikötőhelybe nem szaladtak volna Ánglus, Olasz, és Velentzei hajókra, melyekről kártátsokkal kellett lövöldözni, hogy vízfza lehessen tartóztatni a' Jantsárokat. A' kereskedésre ügyelő Közönséges Tisztviselőik (Consuljaik) a' Keresztyén Hatalmasságoknak tsak az életeket menthették meg. Hogy úgy neki mérgelődtek a' Jantsárok minden Keresztyének ellen, a' vólt az oka, hogy a' mint egy Kötelen-tánzó' nézésére sok Nép öfzfze-gyülekezett volna Mártz. 15-dikénn: egy Jantsárt agyon szúrt egy Görög. Ezt tehát kézre akarták keríteni a' Jantsárok; de az Orosz és Velentzei Consulok ki nem adták. Más Consulok nem tudtak a' dologból semmit. A' Jantsárok ellenben úgy vélekedtek, hogy más Keresztyén Consulok is meg-egyeztek a' Gyilkosnak ki nem adásában."

A' *Bridport* Admirális' kormányozása alatt lévő Ángl. Hajóssereg le-tsendesedett, mihelyt biztatást vett a' Királytól:

hogy a' kívánságai telyesíttetnek; és hogy semmi bántódása nem lesz. Minthogy e' szerént, más Hajósseregek' zsoldját is nevelni kell: 4 száz ezer font sterlinggel kerül többé ezentúl a' tengeri-ereje *Nagy-Britanniának*.

Magyar - Ország.

A' Magyar Insurrectiót, nem tsak a' reguláris katonai portepéknek és quászliknak viselésére való tehetséggel tisztelt meg Ő Felsége; hanem a' Nemes Vitézeknek, *Mária Therésia'* Katonai Rendje tziómerének el nyerhetése eránt is bizodalmat nyújtott; a' Nemteleneket pedig bizonyosokká tétette, a' katonai érdempénzeknek meg-kaphatása felől.

Mező-Telegdről (Bihar Vármegyéből)
Május' 7-dikénn: — „Az Insurrectió eránt költt kegyelmes Írása Fels. Királyunknak, mihelyest el érkezett Ns Vármegyénkbe: azonnal tanátsot tartottak magok között Ofzlop-Emberek: a' közönséges Gyűlés pedig Ápr. 19-dikénn vólt *Nagy-Váradon*, melybenn az Insurrectióra nézve minden szükséges rendelések meg-tétettek: de egyfzersmind a' közönséges Békességért is 3 napi Ájtatosságok tartattak a' Szentegyházakban. — Áprilisnek 26-dik estvéjénn *Nagy-Váradra* érkezett Fő-Ispányunk Gróf *Teleky Sámuel* Ő Exc. ja, 's a' most

üressenn álló Püspöki nagy palotába szállott. Ezen Méltóság' előülése alatt 2-dik Gyűlés tartatott Május' 4-dikén, még pedig nem a' Vármegye' Házában, hanem hogy annál többen el férjenek, a' Reformátusok' Váradolafzi Templomában. Példás hazafiságjokat bizonyították ezen Gyűlésbenn a' Nagy-Várad Romano-Catholicus T. T. Kánonok-Urak: mert e' folyó esztendőbeli minden dézmaikat által ajánlották az insurgens Sereg' számára. A' Görög-Catholicus Püspök *Darabant* Ignátz Ő Nga oly ajánlást tett, hogy nem tartja magát a' szoros tartozáshoz, mely szerint egy Katonát kellene néki állítani, hanem tizenkét Lovas-Katonákat készít fel egészszenn, 's tartja is Azokat maga zsóldján. Május' 5-dikénn a' két Fő-Tisztek után való Tisztjei neveztetek ki az Insurgens Seregnek: és a' Katonai-Törvények olvastattak fel, melyeknek Általhágoi kemény büntetéssel fenyegettetnek.

Zólyom Vármegye' Insurgénssei, 104 főből állanak, kik között a' Kapitány: Radvánszky Miklós Úr; Főhadnagy, Tólnay Zsigmond Úr; Alhadnagy, Radvánszky Imre Úr; Zászlótartó, Rakovszky Tamás Úr.

Zágrábból Ápr. 26-dikánn: — „A' Bán mellett nem tehetett szolgálatot be-

tegsége miatt Gen. Gr. *Pejachevich*: azért is a' Rendek által Horvát-Ország' V. Kapitánnyává választatott Gen. *Jellachich*, mely választásokkal által küldötték a' Rendek Ő Felségének, kérvén annak megerősíttetését. — Az itt lévő Száva hídja' védelmére sántzok készíttetnek, mely munkára ingyen ad Dolgosokat a' Vármegye."

A' Magyar Királyi Kamaránál Archivális Registránsságot viselt Kotschó Mihály Úr meg-halálozván, helyébe Pohár György Úr lett Registránssá Indicánsból; Indicánszá pedig ezen Úr helyébe, Latzkóti János Úr.

A' Szeremi vidékekenn, 5 ezer fegyveres Ember vadászfizs, az újjabb Tudósítások szerént, a' meg-sokasodott Haramiákat, kik azonban úgy el tudják kerülni a' Vadászokat, hogy Május' 4-dikéig tsak hárman kerültek vala még kézbe közölök, kik, egy Oberster előtt Grabovtzebenn az Auditor által ki-kérdeztetvén a' nagygyából, szorossabb meg-visgálás végett által-küldettek Mitrovitzba. Már jártak az említett Vadászok, midőn Szalankemen nevű Mező-Városba bé-rontott egy tsoport Haramia, 's nagy rablást vitt véghez, és sok Személyeket is, kik ellent akartak állani néki, sebesített meg. Sok sebet kapott nevezetessenn az oda-való Kalmár,

's az élete se' maradt volna meg; hanem ha alkalmatosságot kapott volna szegény feje, hogy még is a' kementzébe bé-mászhatott, a' honnan más nap fél holtan vonatott ki.

Béts.

Az Üniversitás Magnificus Rectora Báró *Quarin* Orvos-Doctor, a' ki nagy hatóssággal buzdította vala a' Tanuló Ifjúságot, a' Közjóért való fegyverfogásra, tegnap estve közönségesen tartatott szép estvéli muzsikával tiszteltetett meg, a' Tanulók-Serege által: a' Kereskedők-serege pedig, ugyan tegnap estve, gazdag vatso-rát és tántzos-múlatságot adott Hertzeg *Württemberg* Ferdinánd' tiszteletére, a' ki vala az önként fel-fegyverkezett Bétsiek' Fő-Vezére.

Ma, abban a' nagy kertben, melyben a' Polgárság tzel-lövöldözésben szokta magát gyakorlani, Alsó-Ausztria' Kormányozója Gróf *Saurau*, vendégséget ad a' Polgárságnak, a' melynek Tagjává választott 's az egész Polgárság' nevébenn egy oly Köszönő-Írással is meg-tiszteltetett, melyet 9 Polgár-Tisztek adtak Nékie által, 's a' melyben úgy rajzoltatik le a' Gróf Úr, mint a' Bétsi Insurrectió' fő eszköze, A' Gubernátor Úr, válaszott ezen Írásra hasonlóképpen Írásban, melynek mindjárt

az eleinn így fejezi ki magát: Nagy-betsületű Urak, Érdemes Polgártárssaim! Mit vesztettünk volna akármely változással? mivel tartoztunk a' mi igaz, jó, és közönséges kedvességben lévő Fejedelmünknek? mivel, a' magunk saját betsületének és kötelességünknek? nagyobb mértékben éreztük Mi ezeket, hogy sem magunk hasznáról meg-felejtkezhattunk, és mindenre készek ne lettünk volna: a' midőn egy fáradhatatlan ellenség, méjjen bé-rontott az Aufztriai Tartományokba, és már a' mi Uralkodónknak Lakó-Városát is fenyegette. Örökre fenn fog maradni az Aufztriai Birodalom' Krónikáiban a' Bétsi Polgárságnak bátor magá el tökéllése, 's mint állandó hívtség' remek-példája fog tündöklenni a' Históriában. Hálát adok az Isteni-Gondviselésnek, hogy reám oly bajos idő-pontban bízott egy oly hivatal, a' melynek folytatásában Tanúja lehettem oly sok, és oly ditső polgári-virtusoknak, és soha ki nem fog esni elmémből annak a' nemes készségnek emlékezete, a' melyel minden kívánságaimat meg-előzte a' Bétsi Polgárság, 's minden szükségesekké lett rendelkezet a' leg-ditsősségesebb maga-meg-tágadásával elő-segített. 's a' t.

A' Polgármesterhez *Hörl* Úrhoz is küldött Deputátusokat a' Polgárság, kik az ő nevében Köszönő-Beszédet tartottak:

melyre a' Polgár-Mester Úr igen érzékenyen felelt Máj. 8-dikánn.

* * * * *

A' Magyar Insurgensek' mejjeikre díszessenn illő pántlika-darabok készültek Bétsben, melyek két újnyinai szélesebbek, 's az Ország' színeivel, úgymint: fejjérel, zölddel, 's veressel jegyesek, és közepben a' veresszínen, nagy 's tartós aranybetűkkel ezen szép Symbolumot ragyogtatják a' Néző' szemeibe PRO REGE, ET PATRIA (A' Királyért és Hazaért). — Lehet egy ilyen pántlika-darabot 17 xr. ért kapni, *Fries* Tamás nevű Bétsi Könyvkötőnél, a' kinek lakása vagyon, *in der Singerstrasse im Nicolaierhause Nro 939.*

Tseh-Országot, egy oly derék Emberrétől fosztotta meg a' halál Máj. 1-ső napján, a' kinek élete, minden jónak előmozdítására, a' Tudományok' gyarapítására, és a' Státus' boldogítására vala fel-szentelve. Ts. Kir. Belső-Tanátsos és Kamarás Úr, Sz. István Magyar Rendjének Nagy Keresztes Vitézze, a' Ts. Kir. Udvarnak Néhai Saxóniai Követe, a' Tseh-Orzági Királyi Tudós Társaságnak Előülője, és sok Tudós Társaságok' Tagja Gróf Hartig Ferentz vólt ez a' minden tekintetben nagy Hazafi, kinek negyven esztendeihez, más 40 esztendőket óhajtott minden jó szívu okos Hazafi.